

РОЗДІЛ 6. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

INNOVATIVE METHODS OF DEVELOPING CREATIVITY IN PRESCHOOL CHILDREN

У статті розглядається важливість інноваційних методів розвитку креативності у дітей дошкільного віку, акцентуючи на їхній ролі в освітньому процесі. Основною метою дослідження є виявлення ефективності цих методів та можливостей їх впровадження у навчання. У ранньому віці діти відкриті до нових ідей, що створює ідеальне середовище для розвитку творчих здібностей. Педагоги відіграють ключову роль у формуванні креативності, надаючи дітям можливості для самовираження, заохочуючи їх до експериментування та підтримуючи їхні ініціативи. Серед інноваційних методів, що активно використовуються для розвитку креативності, виділяються ігрові технології, проєктне навчання, арттерапія, інтеграція технологій STREAM, метод мозкової атаки, креативні вправи та використання нових технологій. Ці підходи сприяють створенню сприятливого освітнього середовища, яке стимулює ініціативність та активність дітей. Наприклад, ігрові технології не лише підвищують мотивацію, але й допомагають у розвитку соціальних навичок, тоді як проєктне навчання формує критичне мислення та навички командної роботи. Дослідження підтверджують, що використання інтерактивних технологій, таких як віртуальна реальність, відкриває нові горизонти для розвитку креативності, створюючи унікальне освітнє середовище, що спонукає дітей до активної участі. Групове обговорення ідей, що застосовується в методі мозкової атаки, стимулює творчий потенціал дітей та збільшує кількість ідей. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні закладає основи для впровадження інноваційних методів, наголошуючи на системному підході, гнучкості навчання, інтеграції соціальної взаємодії та психологічного комфорту. Підготовка педагогів до використання цих методів є ключовим чинником у реалізації інноваційних технологій, адже професійний розвиток вихователів забезпечує успішність реалізації нових підходів у навчанні. Таким чином, розвиток креативності у дітей дошкільного віку через інноваційні методи є критично важливим аспектом їхнього загального розвитку, що формує їх готовність до навчання та адаптації у швидко змінюваному світі.

Ключові слова: креативність, діти дошкільного віку, інноваційні методи, освіт-

ній процес, ігрові технології, проєктне навчання, арттерапія розвиток творчості, педагогічні практики, соціальна взаємодія.

The article discusses the importance of innovative methods of developing creativity in preschool children, emphasizing their role in the educational process. The main purpose of the study is to identify the effectiveness of these methods and the possibilities of their implementation in education. At an early age, children are open to new ideas, which creates an ideal environment for the development of creative abilities. Teachers play a key role in fostering creativity by providing children with opportunities for self-expression, encouraging them to experiment, and supporting their initiatives. Among the innovative methods actively used to develop creativity are gaming technologies, project-based learning, art therapy, the integration of STREAM technologies, brainstorming, creative exercises, and the use of new technologies. These approaches help to create a favorable educational environment that stimulates children's initiative and activity. For example, gaming technologies not only increase motivation but also help develop social skills, while project-based learning builds critical thinking and teamwork skills. Research confirms that the use of interactive technologies such as virtual reality opens up new horizons for the development of creativity, creating a unique educational environment that encourages children to actively participate. The group discussion of ideas used in the brainstorming method stimulates children's creativity and increases the number of ideas. The basic component of preschool education in Ukraine lays the groundwork for the introduction of innovative methods, emphasizing a systematic approach, flexibility of learning, integration of social interaction, and psychological comfort. Preparing teachers to use these methods is a key factor in the implementation of innovative technologies, as the professional development of educators ensures the success of new approaches to teaching. Thus, developing preschool children's creativity through innovative methods is a critical aspect of their overall development, which shapes their readiness to learn and adapt in a rapidly changing world.

Key words: creativity, preschool children, innovative methods, educational process, game technologies, project-based learning, art therapy, creativity development, pedagogical practices, social interaction.

УДК 371.3:159.9
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/76.41>

Горопаха Н.М.,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної педагогіки
і психології та спеціальної освіти
імені професора Т.І. Поніманської
Рівненського державного гуманітарного
університету

Постановка проблеми. В умовах швидко змінюваного світу та стрімкого розвитку технологій освіта на всіх рівнях, зокрема в закладах дошкільної освіти, постає перед новими викликами. Сучасна система освіти вимагає від педагогів не лише передачі знань, а й формування у дітей навичок

критичного мислення, здатності до інновацій і творчого самовираження. Дошкільний вік є надзвичайно важливим етапом у розвитку особистості, коли закладаються основи для майбутньої творчості та креативності. Тому важливість розвитку креативних здібностей у дітей у цей період важко переоцінити.

Креативність у дітей дошкільного віку проявляється в їхній здатності генерувати нові ідеї, мислити нестандартно і знаходити оригінальні рішення в різних ситуаціях. Однак, традиційні методи навчання часто не сприяють розвитку цих важливих якостей. У зв'язку з цим, актуальним стає впровадження інноваційних методів, які не лише забезпечують інтерактивність навчання, а й стимулюють активність та ініціативу дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про зростаючу зацікавленість педагогів та дослідників у пошуку ефективних стратегій для стимулювання творчого потенціалу малюків. Ґрунтовні дослідження у такому контексті проводять І. Брушневська, Ю. Герасименко, О. Горкавчук, О. Митник, О. Монке, М. Депутат, О. Овчаренко, С. Попиченко, І. Найдюк, І. Тарапата, Л. Тимків, А. Цапко, А. Ковтун, С. Білецька та інші

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Невирішеними частинами загальної проблеми є недостатнє дослідження інноваційних методів розвитку креативності у дітей дошкільного віку, особливо в контексті сучасних освітніх тенденцій.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в дослідженні та аналізі інноваційних методів розвитку креативності у дітей дошкільного

віку, виявленні їхньої ефективності та можливостей впровадження в освітній процес.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток креативності у дітей дошкільного віку є критично важливим аспектом їхнього загального розвитку та підготовки до навчання. У цей період діти особливо відкриті до нових ідей та експериментів, що створює сприятливе середовище для прояву творчості. Використання інноваційних методів навчання допомагає стимулювати креативне мислення. Педагоги також відіграють ключову роль у формуванні креативності, надаючи дітям можливості для самовираження та підтримуючи їхні ініціативи. Тому успішний розвиток креативності в дошкільному віці закладає основу для подальшого навчання та адаптації до швидко змінюваного світу.

У сучасному освітньому процесі інноваційні методи розвитку креативності у дітей дошкільного віку стають все більш актуальними. Креативність є невід'ємною складовою особистісного розвитку, що забезпечує здатність дитини до самовираження, нестандартного мислення та адаптації до змінюваного світу. Ці методи активно використовуються для створення сприятливого освітнього середовища, яке стимулює активність і ініціативність дітей. З огляду на зазначене, у таблиці 1

Таблиця 1

Інноваційні методи навчання у розвитку креативності у дошкільників

Метод	Опис	Ефект	Приклади застосування
Ігрові технології	Використання ігор для стимулювання уяви та творчого мислення.	Підвищення мотивації, розвиток соціальних навичок.	Рольові ігри, театралізовані вистави, настільні ігри.
Проектне навчання	Включення дітей у створення проєктів, що спонукає до дослідження та творчості.	Формування критичного мислення, навичок командної роботи.	Проекти на теми навколишнього світу, створення малюнків.
Арттерапія	Використання мистецьких технік для вираження емоцій і розвитку творчих здібностей.	Зменшення стресу, розвиток емоційної інтелігентності.	Малювання, ліплення, колажі.
Технології STREAM	Інтеграція науки, технологій, інженерії, мистецтва та математики в освітній процес.	Розвиток критичного мислення, креативності, вирішення проблем і міждисциплінарного підходу.	Діти створюють просту конструкцію (наприклад, мости з паперу), розраховуючи її стійкість (математика) і обговорюючи естетику (мистецтво).
Метод мозкової атаки	Групове обговорення ідей без критики, що спонукає до креативності та інновацій.	Стимулювання творчого мислення, збільшення кількості ідей.	Проведення сесій мозкової атаки з різних тем.
Креативні вправи	Виконання спеціальних завдань, які заохочують до нестандартного мислення і підходів.	Розвиток уяви та креативності.	Вправи на придумування нових ідей, розв'язування задач.
Використання нових технологій	Застосування цифрових інструментів і платформ для створення контенту, який стимулює креативність.	Розвиток цифрових навичок, креативності.	Використання планшетів для малювання, програмування.

Джерело: складено на основі [2–8; 10–11]

детально представимо різні інноваційні методи навчання, які можуть сприяти розвитку креативності у дошкільників.

Дослідження свідчать, що використання ігрових методів навчання стимулює дитячу уяву, дозволяє розвивати соціальні навички, а також сприяє формуванню критичного мислення. Проектна діяльність заохочує дітей до дослідження, експериментування та творчого підходу до вирішення завдань. Застосування інтерактивних технологій, таких як віртуальна реальність та мультимедійні ресурси, відкриває нові горизонти для розвитку креативності, адже дозволяє створити унікальне освітнє середовище, що спонукає дітей до активного залучення. Водночас групове обговорення ідей без критики в рамках методу мозкової атаки заохочує до креативності та інновацій, стимулюючи творчий потенціал і збільшуючи кількість ідей на різні теми. Крім того, виконання спеціальних завдань в рамках креативних вправ заохочує до нестандартного мислення і підходів, розвиваючи уяву та креативність дітей через вигадування нових ідей та розв'язування задач.

Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, що затверджений новою редакцією Державного стандарту дошкільної освіти (Наказ МОН № 33 від 12.01.2021 року) [1], відіграє ключову роль у формуванні освітнього процесу, спрямованого на розвиток креативності у дітей дошкільного віку. Цей документ визначає основи освітнього процесу, що забезпечують всебічний розвиток дитини, включаючи її емоційний, соціальний та інтелектуальний аспекти.

Важливість Базового компонента полягає в наступному:

1. Системний підхід. Стандарт пропонує інтегративний підхід до освіти, де різні методи та форми навчання взаємопов'язані. Це сприяє комплексному розвитку креативності, оскільки діти мають можливість взаємодіяти з різними навчальними матеріалами та використовувати різноманітні способи самовираження.

2. Гнучкість навчання. Визначення принципів індивідуалізації та диференціації навчання дозволяє педагогам адаптувати освітні програми до потреб і можливостей кожної дитини. Це важливо для розвитку креативності, адже кожна дитина має свої особливості сприйняття та вираження ідей.

3. Інноваційні методи. У стандарті акцентується на впровадженні інноваційних технологій та методик навчання, що відповідають сучасним вимогам. Використання таких методів, як проектне навчання, ігрові технології та арттерапія, допомагає дітям розвивати креативність, спонукаючи їх до активної участі в освітньому процесі.

4. Соціальна взаємодія. Базовий компонент підкреслює важливість співпраці та соціальної взаємодії між дітьми. Робота

в групах, обговорення ідей та спільні проекти сприяють розвитку комунікативних навичок і здатності до креативного мислення.

5. Психологічний комфорт. Документ визначає умови, необхідні для створення психологічно комфортного середовища, де діти можуть вільно висловлювати свої ідеї та експериментувати з новими формами самовираження. Це важливо для креативності, оскільки безпека та підтримка сприяють розвитку уяви та творчих здібностей.

Отже, нова редакція Базового компонента дошкільної освіти в Україні є основою для впровадження інноваційних методів розвитку креативності у дітей, забезпечуючи інтеграцію освітніх процесів та формуючи позитивне освітнє середовище. Це, зі свого боку, сприяє підготовці дітей до успішного життя у суспільстві, де креативність та інноваційність стають дедалі важливішими.

Важливим аспектом є також підготовка педагогів до використання інноваційних методів. Професійний розвиток вихователів, їхня готовність експериментувати та впроваджувати нові підходи в освітній процес є запорукою успішності реалізації інноваційних технологій. Це вимагає постійного оновлення знань, вміння адаптувати методи до індивідуальних потреб дітей та створення сприятливого емоційного клімату у групі.

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.04.2020 № 572) [9] є важливим кроком у забезпеченні високої якості підготовки педагогів, які будуть здатні впроваджувати інноваційні методи розвитку креативності у дітей дошкільного віку. Цей стандарт визначає ключові компетентності, знання і вміння, які мають отримати майбутні фахівці, що, зі свого боку, формує основи для успішного впровадження нових підходів в освітній процес.

Одним із важливих аспектів цього стандарту є акцент на практичній підготовці педагогів до використання інноваційних методів навчання. Професійний розвиток вихователів, зокрема, включає навчання новітніх технологій, що дозволяють активізувати творчий потенціал дітей та підтримувати їхню креативність. Вихователі повинні бути готові експериментувати з різними методами навчання, адаптуючи їх до індивідуальних потреб дітей, що є особливо важливим у дошкільному віці.

Стандарт також підкреслює необхідність створення сприятливого емоційного клімату у групі, що є основою для розвитку креативності. Вихователі, які володіють навичками емоційної підтримки та мотивації дітей, здатні сприяти їхньому творчому розвитку та готовності до нових ідей.

Тому відповідно до вимог сучасного стандарту вищої освіти, підготовка педагогів до впровадження інноваційних методів у дошкільній освіті стає ключовим чинником у розвитку креативності

у дітей, забезпечуючи таким чином їхній всебічний розвиток у контексті освітніх змін.

Отже, інноваційні методи розвитку креативності у дітей дошкільного віку являють собою динамічний процес, що вимагає комплексного підходу та співпраці всіх учасників освітнього процесу для досягнення найкращих результатів у розвитку творчого потенціалу дітей.

Висновки. Підсумовуючи, відзначимо, що розвиток креативності у дітей дошкільного віку є ключовим чинником їхнього загального розвитку та підготовки до навчання. Інноваційні методи навчання, такі як ігрові технології, проєктне навчання та арт-терапія, значно сприяють стимулюванню творчого мислення у дітей, дозволяючи їм відкривати нові можливості для самовираження. Педагоги відіграють важливу роль у цьому процесі, створюючи сприятливе середовище для розвитку креативності та підтримуючи ініціативи дітей. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні забезпечує основи для впровадження цих інноваційних підходів, формуючи позитивне освітнє середовище. Професійна підготовка вихователів до використання нових методів є критично важливою для успішної реалізації цих змін. Загалом, інтеграція інноваційних методів в освітній процес забезпечує всебічний розвиток креативності у дітей, що є необхідним у сучасному світі.

Попри значний прогрес у цій сфері, існують і невирішені проблеми, які потребують подальшого дослідження. Це включає питання адаптації інноваційних методів до різних типів закладів дошкільної освіти, оцінки їхньої ефективності та впливу на різні аспекти розвитку дітей. Актуальним залишається також дослідження впливу соціокультурних чинників на реалізацію інноваційних підходів у розвитку креативності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редак-

ція (2021). Наказ МОН № 33 від 12.01.2021 року. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/79142/>

2. Брушневська І. М. Методичні аспекти використання розвивальних ігрових технологій в логопедичній роботі з дітьми старшого дошкільного віку. *Інклюзія і суспільство*. 2024. № 1. С. 12–17.

3. Герасименко Ю. Ю. Від іграшок до технологій: STREAM-освіта як фундамент дошкільної освіти в Україні. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2023. № 17. С. 51–61.

4. Горкавчук О. О. Проєктний підхід у вихованні дітей молодшого шкільного віку в контексті Концепції Нової української школи (НУШ). *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2018. № 61. С. 65–73.

5. Митник О. Я. Розвиток критичного мислення дитини дошкільного віку як засіб становлення особистості діяча. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 3(37). С. 436–449.

6. Монке О., Депутат М. Ігрові технології в художньо-естетичному вихованні дітей дошкільного віку. *Дидактика*. 2021. № 1. С. 41–46.

7. Овчаренко О. Розвиток креативності у дошкільників арт-терапевтичними засобами. *Вісник Інституту розвитку дитини. Сер.: Філософія, педагогіка, психологія*. 2014. № 36. С. 135–140.

8. Попиченко С. С., Найдюк І. С. STREAM-освіта у розвитку пізнавальних процесів старших дошкільників засобами цифрових технологій. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 10(24). С. 636–647.

9. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.04.2020 № 572. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vyshcha/standarty/2020/05/2020-zatverd-standart-012-m.pdf>

10. Тарапата І., Тимків Л. Арт-терапія як засіб подолання страху у дітей дошкільного віку. *Молодий вчений*. 2019. № 10(74). С. 114–119.

11. Цапко А. М., Ковтун А. В., Білецька С. А. Розвиток креативності та уяви в дошкільній освіті: кращі практики та рекомендації. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 1(19). С. 1352–1365.